

การจัดองค์การของทหารไทย

ตามที่กล่าวมาแล้วในบทที่ ๑ ว่าตั้งแต่ยุบอำนาจทางการเมืองใดก็ถอนเข้าจากพระมหากษัตริย์มาอยู่กลุ่มราชการทหารและพลเรือนเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๕ กลุ่มทหารเป็นฝ่ายกุมอำนาจเหนือฝ่ายพลเรือนตลอดมา ได้เคยตั้งสมมุติฐานไว้ประการหนึ่งว่า การจัดองค์การของกลุ่มทหารทำให้กลุ่มทหารได้เปรียบในการต่อสู้ทางการเมือง เพราะเหตุผลของการเมืองก็คล้าย การต่อสู้ระหว่างกลุ่ม กลุ่มที่รวมตัวกัน (Organized) ได้เปรียบกว่าจะมีศักยภาพ (Potential) มากกว่ากลุ่มที่รวมตัวกันหลวม ๆ เพราะแต่ละกลุ่มเป็นหน่วยของสังคม และกลุ่มทุกกลุ่มมีอำนาจในตัวของมันเอง (Inherent) กลุ่มในเชิงกิจกรรมมาก เช่น การตั้งสมาคม การสนับสนุนพรรคการเมือง การบีบค้ำอำนาจ (Coup d' état) เป็นต้น ซึ่งมุ่งไปในทางที่จะเข้ามามีส่วนใน "Decision Making Power" ของประเทศ ถ้ากิจกรรมเหล่านี้ดำเนินไปอย่างใดแล้ว กลุ่มนั้นก็จะมีอำนาจมาก ในประเทศไทยไม่มีกลุ่มใดที่จะมีอำนาจมากทัดเทียมกับกลุ่มทหาร ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มเศรษฐกิจ (Economic Groups) กลุ่มอาชีพ (Professional) หรือกลุ่มศาสนา (Religious Groups) ทั้งนี้ เพราะว่าคุณลักษณะของการจัดองค์การของทหารหลายประการที่กลุ่มอื่นไม่มี หรือมีแต่ไม่มีประสิทธิภาพเท่ากับกลุ่มทหาร คือ

๑. การมีสายการบังคับบัญชาที่แน่ชัด และกว่าจะสามารถสร้างระเบียบวินัยภายในกลุ่ม
๒. มีผู้นำที่เห็นได้ชัด และแน่นอน
๓. มีการบรรจุสมาชิกที่พร้อมเสมอ และสมาชิกมีคุณสมบัติและผลประโยชน์ร่วมกัน
๔. เป็นกลุ่มที่ควบคุมเรื่องมือการใช้กำลังของประเทศ สามารถเคลื่อนสมาชิกเป็นจำนวนมากเพื่อปฏิบัติการใดกิจกรรมหนึ่งได้รวดเร็ว และตั้งอยู่ในศูนย์กลางทางการเมือง

ลักษณะของการจัดองค์การของทหารเหล่านี้ จะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับหลักการสงคราม (Principles of war) เนื่องจากกองทัพมีจุดประสงค์หลักคือ การทำสงคราม หลักการสงครามดังกล่าวได้แก่ การปิดฉากในที่สุดภายในการทำสงครามที่ว่าการทำลายกำลังและเจตจำนงของข้าศึกหรือถูกต่อสู้ การโจมตีหลักการรุก (Offensive) เพื่อให้การปฏิบัติการไหลลื่นสำเร็จ หลักการรวมกำลัง (Mass) หลักการออมกำลัง (Economy of Force) หลักการกำเนินกลยุทธ์ (Manoeuvre) หลักการมีเอกภาพในการบังคับบัญชา (Unity of Command) หลักการระวังป้องกัน (Security) หลักการจู่โจม (Surprise) เพื่อผลในการเปลี่ยนใจหน้าของสงคราม หลักความง่าย (Simplicity) เช่น การวางแผนให้เข้าใจง่าย และใช้คำสั่งตรงไปตรงมา ซึ่งหลักเหล่านี้กองทัพก๊กไต้หวันนำมาใช้ในกิจกรรมทางการเมือง คอย เพราะการต่อสู้ในประเทศไทยใช้อาวุธเป็นหลัก และมีหลักที่กลุ่มอื่นไม่มีความสามารถเลย

นอกจากนี้การจัดองค์การทหารที่ยังจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงให้ก้าวหน้านั้นอยู่เสมอ เพราะว่า "...กองทัพเป็นสถาบันที่แข่งขันในตัวของมันเอง เพราะว่ามีหน้าที่หลัก คือ การทดสอบความหมายกับสถาบันอื่น ๆ นอกจากสถาบันภายในแล้ว ยังต้องทดสอบกับสถาบันประเภทเดียวกันในประเทศอื่น ๆ อีกด้วย..."^๒ เพราะสิ่งที่กองทัพต้องเผชิญนั้น เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เช่น สงครามรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า "Subversion Warfare" ได้เกิดขึ้น ดังนั้น กองทัพจำเป็นต้องปรับปรุงตัวเองให้เหมาะสมกับสงครามรูปแบบใหม่เสมอ^๓

^๑ สายหยุด เกิดผล, พลโท, "หลักการไว้กำลังทางบก" รัฐสารวิจัย, เล่มที่ ๘ ฉบับที่ ๓ (กรกฎาคม ๒๕๐๔), หน้า ๗๒ - ๗๔.

^๒ Lucian W. Pye, Aspects of Political Development (Boston : Little Brown, 1966), p, 178.

^๓ สายหยุด เกิดผล, พลโท "กองทัพจำเป็นต้องปรับปรุงตัวเองให้เหมาะสมกับสงครามรูปแบบใหม่อยู่เสมอ" รัฐสารวิจัย, เล่มที่ ๘ ฉบับที่ ๓ (กรกฎาคม ๒๕๐๔), หน้า ๑๔๘-๑๕๑.

ลักษณะของการจัดการที่เน้นย้ำของทหารซึ่งกล่าวมานี้ โลกอยู่มาตั้งแต่สมัย
 สุโขทัย ซึ่งต่างกับประเทศที่ไทยอยู่ใต้การปกครองระบอบอาณานิคม ที่กลุ่มทหารเผด็จการ
 ตัวกันไค้ในระยะที่เรียกธง เอกธรรมา เท่านั้น ในสมัยสุโขทัยการจัดการทหาร เป็นสิ่งจำ
 เป็น เนื่องจากการปกครองเป็นแบบทหาร และพลเมืองชายฉกรรจ์ทุกคนต้องเป็นทหาร
 ในสมัยกรุงศรีอยุธยาที่เกี่ยวเกี่ยวกับสมัยสุโขทัย แต่ได้มีการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ ในสมัย
 สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ โดยแยกทหารออกจากพลเรือนเป็นสัดส่วน ก็ให้มีสมุหพระกลาโหม
 (ผู้บัญชาการทหารสูงสุด) และสมุหนายก (ฝ่ายพลเรือน) จึงมีผลให้กลุ่มทหารสามารถรวม
 ตัวกันไค้เช่นแต่ก่อน ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ได้มีการฝึกทหารแบบยุโรปเป็น
 ครั้งแรก เป็นการนำทนายทันสมัยมาสู่กองทัพไทย ความแตกต่างระหว่างทหารและพลเรือน
 เริ่มเห็นไค้ชัดแจ้งยิ่งขึ้น ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทหารมีลักษณะ
 เป็นทหารอาชีพ (Professional) มากขึ้น กลายเป็นสถาบันหนึ่งแยกออกไป ความ
 ทันสมัยในด้านวิธีการนี้ไค้รับอิทธิพลมาจากประเทศที่พัฒนาแล้วในยุโรปเป็นหลัก จากการ
 ศึกษาทางประวัติศาสตร์แล้วจะพบว่ากองทัพไทยในปัจจุบันมีรากฐานมาจาก "กองทหารหน้า"
 ซึ่งเป็นหน่วยที่ไค้รับการฝึกหัดแบบยุโรป ตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว
 มีครูฝึกทหารเป็นชาวยุโรป คือ ชาวอังกฤษ ชื่อ ร้อยเอก อิมแปย์ และ ร้อยเอก โทมัส
 บอร์ชอนอกส์ ชาวฝรั่งเศส ชื่อ ลาแมร ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
 เป็นสมัยที่ลัทธิอาณานิคมกำลังแผ่ขยาย จึงทรงปฏิรูปการทหารให้เข้มแข็งขึ้น เพื่อป้องกันจาก
 ดัทธิจักรวรรดิ ภายหลังจากที่เสด็จกลับจากสิงคโปร์และโคชินจีน ในปี พ.ศ. ๒๔๔๕ ทรงปรับปรุง
 การทหารแบบยุโรปอีก ไค้แก่การปรับปรุงหน่วยทหาร ทหารบกมี ๘ หน่วย และ

๕ ๕
 กระทรวงกลาโหม, ทัศนะอันลึกลับนาถระหววงกลาโหมกรบรอร ๒๐ ปี
 พ.ศ. ๒๔๘๖ หน้า ๑๖๗ - ๘.

๕ ๕
เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗๘.

ทหารเรือมี ๒ หน่วย ทหารทั้ง ๕ หน่วยนี้ใช้นายทหารต่างประเทศเป็นผู้ฝึก ยศและตำแหน่งต่าง ๆ เรียบตามภาษาอังกฤษ ปรับปรุงอาวุธยุทธภัณฑ์ให้เหมาะแก่สมรรถนะ ก้าวหน้าการวางระเบียบการแต่งกายทหารทั้ง เกรียงปกติและ เติมนยทให้รัดกุมขึ้น ทหารที่ฝึกแบบยุโรปพวกนี้ได้เป็นกำลังสำคัญในการปราบกบฏในแผ่นดินนี้หลายครั้ง เช่น กบฏ๑๐ พ.ศ. ๒๔๘๘ และ ๒๔๘๘ ต่อมในปี พ.ศ. ๒๔๙๕ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้ตราพระราชบัญญัติจัดการทหารฉบับใหม่ โดยทรงพระราชดำริว่า ราชการทหารบกและทหารเรือแยกย้ายกันอยู่เป็นหลายหมู่สายกรม ควรที่จะจัดการให้เป็นแบบแผน เรียบร้อย เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเหมือนอย่างประเทศที่เจริญรุ่งเรืองแล้ว พระราชบัญญัติจัดการทหาร ฉบับนี้ให้ความการบังคับบัญชาทั้งทหารบกและทหารเรือเป็นกรมหนึ่ง เรียกว่า กรมยุทธนาธิการ และในปี พ.ศ. ๒๔๙๐ ก็ได้เริ่มวางรากฐานโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ขึ้นเป็นสถาบันที่ผลิตนายทหารคนสำคัญลงกองทัพอากาศของระยะเวลาที่การจัดองค์การทหารได้เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ล้วนแต่เป็นการสร้างประสิทธิภาพให้แก่กลุ่มทหารในการแสดงกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม ในปี พ.ศ. ๒๔๘๘ ทรงปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดินทั้งฝ่ายทหารและพลเรือน ฝ่ายทหารมีกระทรวงกลาโหม และกระทรวงยุทธนาธิการ ในปีนี้เองได้ส่งพระบรมวงศานุวงศ์ พระราชโอรส และนักกีฬาที่มีความรู้ดีไปศึกษาการปกครองและการทหารในทวีปยุโรป เช่น ประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส และเยอรมัน หลายพระองค์และหลายคน ในคราวเดียวกันนี้ประเทศไทยได้รับเชิญให้เขาประชุมหาสัตยาบันว่าด้วยกฎสงคราม ณ กรุงเฮก หมายความว่าประเทศต่าง ๆ ในยุโรปโดยยอมรับประเทศไทยเข้าร่วมอยู่ในสภามหาประชาชาติแล้ว ในปี ๒๔๙๓

๖ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒๕.

๗ เหม พงษ์บาทสมเด็จพะบรมวงศานุวงศ์ เจ้ากาญจนาภิเษก, กรมพระนครสวรรค์วรพินิต, กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ เป็นต้น

๘ กระทรวงกลาโหม, เรื่องเดิม, หน้า ๑๔๓.

ไปรคเกล้าให้ตั้งกระทรวงกลาโหมขึ้นมีหน้าที่บังคับบัญชา กรมทหารบก กรมทหารเรือ และ กรมยุทธนาธิการ ซึ่งลดฐานะลงมาจาก กระทรวงยุทธนาธิการ และในปีเดียวกันนี้ให้ ประกาศจัดตั้งหน้าที่กระทรวงกลาโหมมหาดไทย แยกข้าราชการพลเรือนไปไว้กระทรวง มหาดไทยทั้งหมด ซึ่งมีผลทำให้การจัดองค์การทหารมีลักษณะเฉพาะ (Specific Administration) มากขึ้น อาจกล่าวได้ว่ากองทัพไทยนับว่าก่อเป็นรูปร่างอันโดย สมบูรณ์เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๑

เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จขึ้นครองราชสมบัติ

ในปี พ.ศ. ๒๔๕๓ ก็จัดการทหารใกล้แน่นอนกว้างขวางออกไปอีกเป็นอันมาก ทรงมีพระบรม- ราชโองการประกาศตั้ง กระทรวงทหารบก ทหารเรือ ขึ้นในปี พ.ศ. ๑๖๕ แต่ในสมัย รัชกาลต่อมา ไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนักเพราะมีปัญหาเศรษฐกิจของแก่ใจรัฐบาล ซึ่งเป็น เหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการยึดอำนาจเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ หลังจากนั้นการจัดองค์การทหารก็มีได้ อยู่ในพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ไทยจึง เช่นแต่ก่อน

เมื่อกระทรวงการ เมืองไทยได้เปลี่ยนแปลงจาก "การ เมือง โยธกษัตริย์" มาเป็น การ เมือง "โยธาราชการ" แล้ว กองทัพไทยได้แสดงบทบาทมากขึ้นในกระบวนการ เมือง ของประเทศ แต่ทุกครั้งที่เกิดการ เปลี่ยนแปลงทางการเมือง กลุ่มทหาร เป็นกลุ่มที่อ้างว่า บุคคลใดในหรืออยู่นอกกลุ่มใด ควรจะ เป็นผู้ปกครอง ทั้งนี้เพราะไม่มีกลุ่มการ เมืองใดจะรวมตัว กันได้แน่นอนเช่นพวกกลุ่มทหาร ซึ่งมีการจัดองค์การที่เป็นระเบียบมากจนหลายร้อยปี

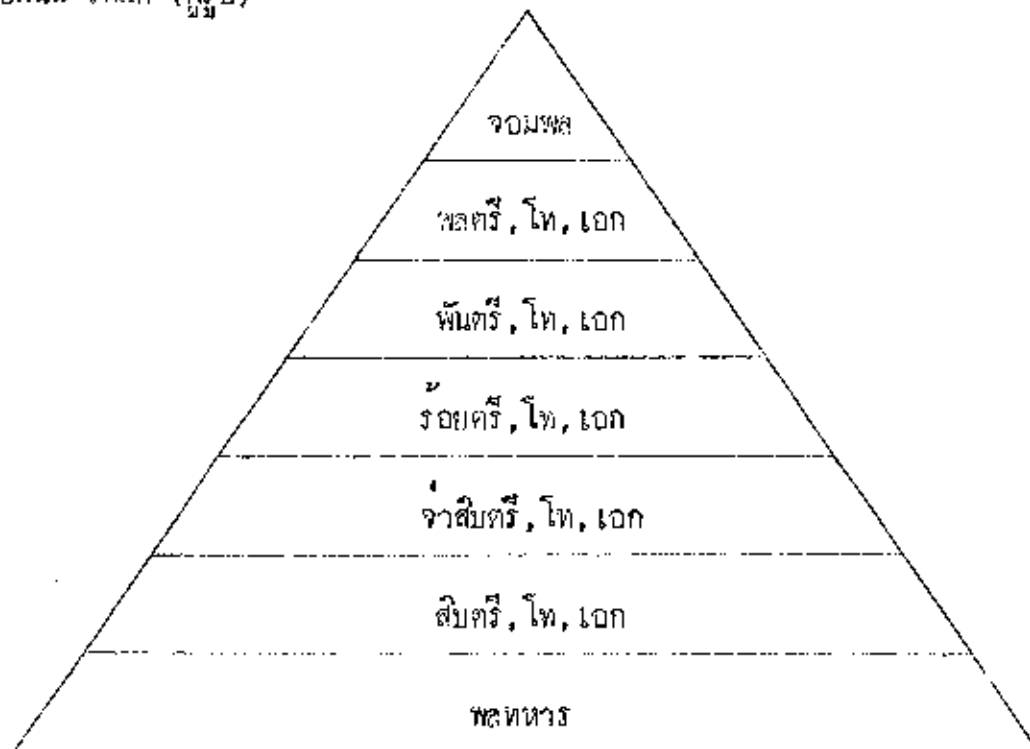
^๑ อมร รัชศาสตร์ ทร., และ โสรัจ สุจริตกุล (บรรณาธิการ), การบริหาร บุคคลในประเทศไทย (พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๒๕๐๘) หน้า ๒๐๑.

^๒ วิจิต สอนสมสุข, พลตรี, "การทหารกับความมั่นคงของชาติ" รัฐสารวิจัย, (พระนคร : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร เล่มที่ ๘ ฉบับที่ ๒ ประจำเดือนเมษายน ๒๕๐๘), หน้า ๑๒๔.

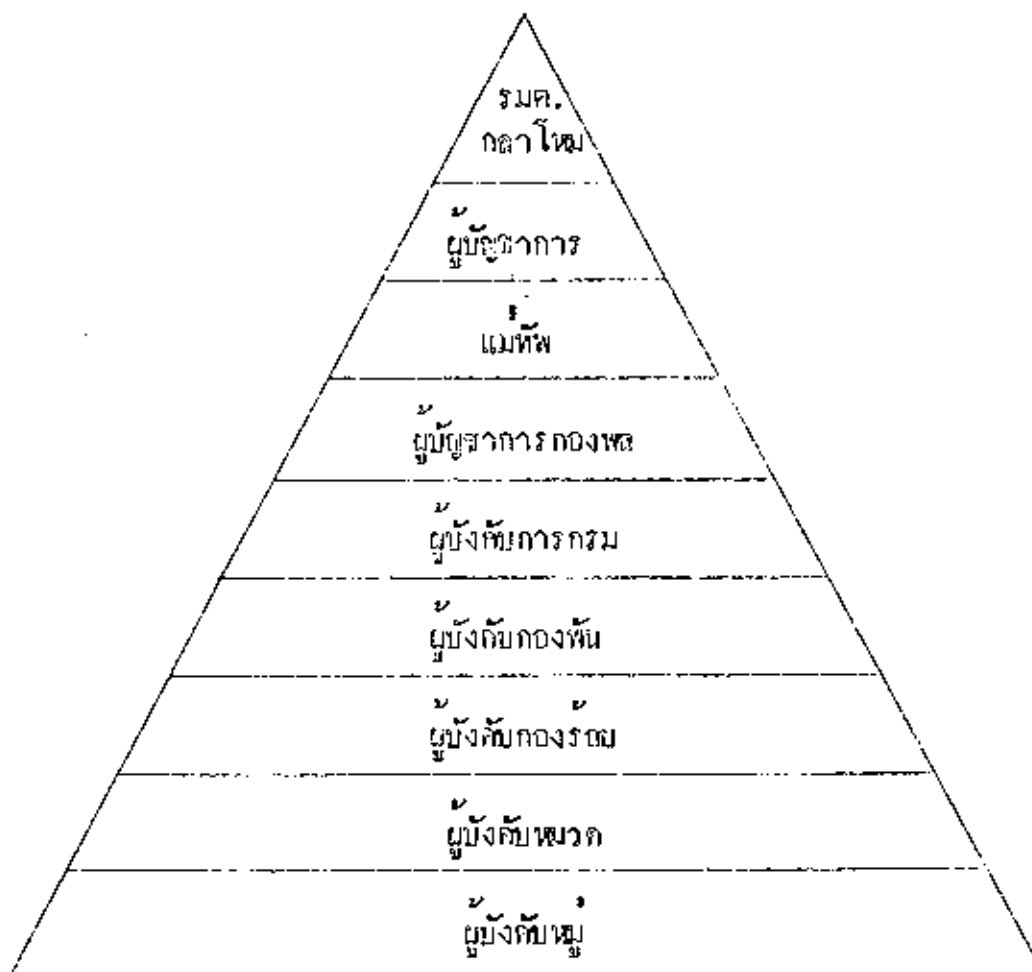
๑. สายการบังคับบัญชา (Hierarchy) และวิถีทหาร

การจัดองค์การของกลุ่มทุกกลุ่ม จะ เป็นระ เมือม เรียบร้อยหรือหละหลวมให้บังใจ ขึ้นอยู่กับข้อกำหนดประการหนึ่ง คือ สายการบังคับบัญชา เพราะว่สายการบังคับบัญชา เป็นสิ่งที่แสดงถึงความสัมพันธ์หรือการติดต่อกะหว่างสมาชิกแต่ละคนภายในกลุ่ม สำหรับกลุ่มทหาร มีสายการบังคับบัญชาเป็นเครื่องกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกไว้ชัดเจนมาก ทั้งในค้ำน ระหว่างตัวทหารแต่ละคน และระหว่างส่วนราชการของกองทัพ

ในค้ำนความสัมพันธ์ระหว่างทหารแต่ละคนได้แก่การมียศและตำแหน่ง ในค้ำน ยศนั้น ได้แก่ (กรุป)

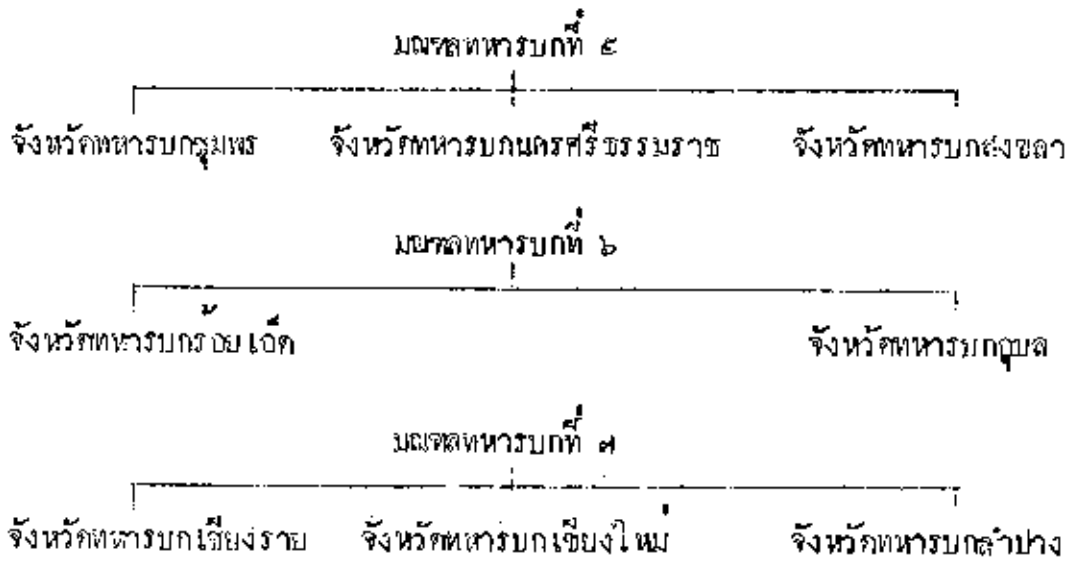
สำหรับตำแหน่งนี้ไว้แก่ (ครูป)

การมียศและตำแหน่ง ทำให้ทหารทุกคนต้อง ปฏิบัติตัวต่อกันตามกำหนด เช่น ตามพระราชบัญญัติวินัยทหาร เป็นต้น ส่วนนี้ แยกสายการบังคับบัญชาซึ่งกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างทหารแต่ละอันอีกชั้นหนึ่ง ได้แก่การมีการแบ่งเป็น กรม กอง (Regimentation) ทำให้เกิดความไว้อันหนึ่งอัน เกี่ยวกั้ภายในกองทัช และแสดงว่ามีองค์การในระดัชที่ต่งกันซึ่ง มีการถือคอดและอัสพันธ์กับระดัชราติออย่างไ้ชัดชัค เจเน กองทัพบก คั้งนี้ ก้อ

^{๑๑} กฎกระทรวง พ.ศ. ๒๕๐๘ ออกตามความในพระราชบัญญัติจักระ มีกรมราชการ กระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๐๓.

มณฑลทหารบกมีหน้าที่บังคับบัญชาจังหวัดทหารบก รักษาความสงบเรียบร้อย และระเบียบวินัยของทหาร การระดมสรรพกำลัง การสืบค้น การสกัด การลาดตระเวน การเวียนจำ การเกณฑ์พล เมืองอุทกนุรราชการทหารตามกฎหมาย การสนับสนุนหน่วยทหารที่อยู่ในพื้นที่ การปฏิบัติการกิจทั้งปวงที่รับมอบ และมีอำนาจสั่งราชการแก่ทหารที่อยู่ในเขตพื้นที่ ในกรณีเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมาย และตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด^{๑๒}

จังหวัดทหารบกมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย และระเบียบวินัยของทหาร การระดมสรรพกำลัง การสืบค้น การสกัด การลาดตระเวน การเวียนจำ การเกณฑ์พล เมืองอุทกนุรราชการทหารตามกฎหมาย การสนับสนุนหน่วยทหารที่อยู่ในเขตพื้นที่ การปฏิบัติการกิจทั้งปวงที่รับมอบและมีอำนาจสั่งราชการแก่ทหารและหน่วยทหารที่อยู่ในเขตพื้นที่ในกรณีเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายและตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด^{๑๓}

^{๑๒} เรื่องเดียวกัน.

^{๑๓} เรื่องเดียวกัน.

สำหรับส่วนกำลังรบซึ่งจัดว่าเป็นหน่วยหลักในการยึดครองเมืองพื้นที่นั้น ได้จัดในรูปแบบของกองทัพนครและกองพล เป็นหน่วยหลักแต่ละอาณาจักรหลักแห่งจัดเป็นหน่วยย่อย ๆ ลงไปกับจัดเป็นกองบัญชาการใหญ่ เฝ้าบังคับบัญชาและประสานงานระหว่างกองทัพต่าง ๆ กองพลทหารราบมักใช้ เป็นหน่วยหลักในการยึดและครอบครองพื้นที่ ส่วนกองพลแม่ทัพอื่น ๆ มักใช้เพื่อไว้ซึ่งเกิดผลสำเร็จในการ เปิดทางให้กองพลทหารราบ เข้ายึดครองและรักษาพื้นที่ ใดแก่

- กองทัพภาคที่ ๑
- กองพล ๑
- กองพล ๒
- กองทัพภาคที่ ๒
- กองพล ๓
- กองพล ๖
- กองทัพภาคที่ ๓
- กองพล ๔
- กองพล ๗
- กองพล ๕
- กองพลน้อยทหารปืนใหญ่คองสุวากาศยาม
- กองพลน้อยทหารม้า
- กรมผสมที่ ๒๑

ส่วนกำลังรบนี้ ถือว่าเป็นกำลังทางบกอย่างแท้จริง เพราะ เป็นกำลังสำคัญที่จะบังคับการและความอยู่ยงคงกระพันได้โดยตรง ต่อเนื่องและแนบแน่น สามารถใช้ควบคุมแหล่งทรัพยากรและปกครองประชาชนได้ การปฏิบัติการทางทหารในขั้นสุดท้ายและได้ขยายขอบเขตอยู่กับกำลังทางบก ผู้บังคับบัญชาของหน่วยทหารส่วนกำลังรบนี้ ถือเป็นประเพณีที่จะต้องมาจากนายทหารที่สำเร็จจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เท่านั้น และนายทหารประเภทนี้เอง ที่เป็นผู้มีอำนาจทางการเมือง (Ruling Military)

^{๑๔} สายหยุด เกิดผล, พลโท "หลักการโยกกำลังทางบก" รัฐสารวิจัย, เล่มที่ ๑ ฉบับที่ ๓ (กรกฎาคม, ๒๕๐๔), หน้า ๕๗.

การบังคับบัญชาไปสามนักก็ ผู้บัญชาการทหารสูงสุดเป็นผู้มีอำนาจสั่งการทั้งทาง
ยุทธการและธุรการแก่กองทัพอัน ๓ เปรียบเสมือนหน่วยบัญชาการรวม (Unified
Command) เมื่อเวลาผู้ภาวะสงครามจะมีหน่วยรบแยกไปเป็นกองทัพนามและนิเมตต์พสนาม
(Field Forces Commander) สั่งการโดยตรง

ฝ่ายการบังคับบัญชาทางทหารถึงกล่าวมาแล้ว เปรียบเสมือนสายใย เชื่อมให้ทหาร
แต่ละลัญจกติดิ่งต่อกัน ทำให้เกิดความเป็นกลุ่มก้อนในองค์กร องค์กรจึงเป็นระเบียบ
นอกจากนี้ยังเห็นอีกคือถือว่า เมื่อทหารเข้าไปมีบทบาทในทางการเมืองก็นำสายการบังคับ
บัญชานี้เข้าไปช่วยรบด้วย เช่น บุคคลซึ่งเป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุด หรือบุคคลที่มีอำนาจ
อย่างแท้จริงในกลุ่มทหาร มักจะ เขาคำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ผู้บังคับบัญชานี้หรือลงไป
ก็ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่รองลงไป เช่น เป็นรัฐมนตรีว่าการ หรือรัฐมนตรีช่วย—
ว่าการ เป็นต้น เช่น คณะรัฐมนตรีชุดปัจจุบัน จอมพลถนอม กิตติขจร ผู้บัญชาการทหาร
สูงสุด เป็นนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม พลเอกประภาส จารุเสถียร
รองผู้บัญชาการทหารสูงสุด เป็นรองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
พลเอกจัตติ นาวิเสถียร ผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารสูงสุด เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง
กลาโหม พลอากาศเอกทวี จุลละทรัพย์ เสนาธิการทหาร เป็นรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงกลาโหม พลเอกกฤษณ์ สีวะรา รองผู้บัญชาการทหารบก เป็นรัฐมนตรีช่วย
ว่าการกระทรวงกลาโหม เป็นต้น เนื่องจากบรรดา รัฐมนตรี เหล่านี้มีความสัมพันธ์กันตาม
สายการบังคับบัญชาทางทหาร จึงทำให้ความสัมพันธ์ในทางการเมือง เป็นตามแบบสายการ
บังคับบัญชาทหารด้วย ซึ่งเห็นเหตุหนึ่งที่ทำให้คณะรัฐมนตรีมีเสถียรภาพ ดังปรากฏอยู่เสมอ
ว่า การตัดสินใจของรัฐมนตรีที่เป็นทหารนั้นมักอ้างว่าเกิดจาก "คำสั่งผู้บังคับบัญชา"
มากกว่าอิทธิพลจากมติมหาชน กล่าวกันว่า การที่นายทอง อภัยวงศ์ ได้รับยศทหาร
เป็นนายพลตรี ก็เนื่องจาก จอมพล ป.พิบูลสงคราม หวังจะให้นายทอง อภัยวงศ์

เป็นผู้ที่อยู่เบื้อง คัมภีร์ชาตาทหาร ซึ่งคิดว่าจะเป็นเหตุให้ พันตรีคง ฉายวงศ์ เป็นผู้ได้อำนาจ คัมภีร์ชาตาทหาร เมือง คอย

วันจันทร์

วันจันทร์ เป็น เครื่องมือช่วยให้การปฏิบัติการตามสายการบังคับบัญชาได้ลงถึงชั้นกลุ่มการเมืองต่าง ๆ เช่น พรรคการเมือง มักจะแสดงหาความมีวินัยในหมู่สมาชิก เช่น วินัยของสมาชิกพรรคการเมือง แต่สำหรับในประเทศไทย วินัยของพรรคการเมืองยังไม่เคยมีผล ตรงกันข้ามกับกลุ่มทหาร วินัยเป็นสิ่งที่ปรากฏชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งเห็นไปได้ในทางปฏิบัติ และมีมานานแล้ว วินัยจึงเปรียบเสมือนสิ่งกำหนดวิถีชีวิตของทหารทุกคน และเป็นเครื่องชี้ให้เห็นสมรรถภาพของกองทัพด้วย ความสำคัญของวันจันทร์นั้น จะเห็นได้จากพระบรมราโชวาทในพิธีสวนสนามของหน่วยทหารรักษาระเบียงที่ เมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๙ ที่ว่า "...ในขณะนี้เหตุการณ์ของโลกกำลัง สับสนซึ่ง อาจจะนำความยุ่งยากมาสู่บ้านเมืองของเราได้ทุกขณะ จึงขอให้นายก คัมภีร์ชาตาทหารทุกคนจง อยู่ในระเบียบวินัยอันดี..." และคำชี้แจงของ กองทัพบก เรื่อง ประมวลวันจันทร์ ทว่า

"วินัย" เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการ เสริมสร้าง กองทัพบกให้ อยู่ในความเป็นระเบียบเรียบร้อย และมีสมรรถภาพอันเข้มแข็ง บัญชี คัมภีร์ชาตาทหารทุกท่านในยุคนั้นสมัย ตระหนักถึงความสำคัญ ของ "วินัย" เป็นอย่างดียิ่งออกมา จึงได้กำหนดแบบธรรมเนียม เกี่ยวกับวันจันทร์ขึ้นเพื่อให้เป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติการของ ทหาร แบบธรรมเนียมดังกล่าวปรากฏอยู่ในรูปของ กฎ, ข้อบังคับ, ระเบียบ, คำสั่ง, คำชี้แจง, คำแนะนำ, ประกาศ และอื่น ๆ สุกแล้วแต่อำนาจหน้าที่ของ บัญชี คัมภีร์ชาตาทหาร

และลักษณะ การตั้ง การ และ โยนิยาแต่ละยุคแต่ละสมัยจะดำเนินไปให้
ประจักษ์กับลักษณะความสำคัญของแต่ละเรื่อง

ในปัจจุบันแบบธรรมนิยมยังคงกล่าวนี้ เพราะเรื่องที่ยังมีผลบังคับ
ใ้เราอยู่นี้คือการระจิกกระจายกันอยู่ในรูปสังคมแบบธรรมนิยมต่าง ๆ
ถึงกล่าวแล้ว ซึ่งยากแก่การค้นหาและรวบรวม แต่ความความ
ตระหนักในความสำคัญของวินัยทหาร และหวังที่จะเจริญอุปถัมภ์
แบบอย่างที่ดีที่มุ่งกับปัญหาทุกด้านโลกกำหนดแนวทาง เกี่ยวกับ "วินัย"
ไว้ก็แล้ว กองทัพบกจึงได้มอบให้คณะกรรมการคณะหนึ่งรวบรวมเรื่อง
ราวเกี่ยวกับวินัยทหารที่กระจัดกระจายอยู่ในที่ต่าง ๆ มาประมวล
เข้าไว้ในที่เดียวกัน ซึ่งบัดนี้คณะกรรมการได้ดำเนินการเป็นที่
เรียบร้อยแล้ว ในการประมวลวินัยทหารนี้ได้แบ่งออกเป็น ๔ ภาค
คือ

- ภาคที่ ๑ ว่าด้วยการปกครอง
- ภาคที่ ๒ ว่าด้วยสิทธิพลเรือนทหาร
- ภาคที่ ๓ ว่าด้วยยุทธโศปกรณ์
- ภาคที่ ๔ ว่าด้วยเบ็ดเตล็ด

ทั้งนี้หวังว่าคงจะเป็นประโยชน์และสะดวกแก่ผู้บังคับบัญชาตามลำดับ
ชั้นและทหารทั้งปวง ตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ ๆ
โดยตรง จะใช้ยึดถือเป็นคู่มือในการปฏิบัติ และใช้อบรมทหารให้
ทราบซึ่งถึงการประพฤติและการปฏิบัติที่ต้องตามแบบธรรมนิยมของ
ทหาร จะเน้นขอให้หน่วยต่าง ๆ ไปปฏิบัติตามประมวลวินัยทหาร
ทั้ง ๔ ภาคนี้โดยเคร่งครัด

๑๖
ประกาศ จารุเสถียร, พลเอก, "อำนาจ", กองทัพบก, ประมวลวินัยทหาร
(ลพบุรี : โรงพิมพ์ศูนย์การทหารราบ, ๒๕๔)

ตามที่กล่าวมาแล้ว วินัยทหารไม่ได้เป็นเพียงแนวทางปฏิบัติที่ทหารยึดถือกันมาตามประเพณีเท่านั้น หากแต่เป็นแนวทางปฏิบัติที่ถูกกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อบังคับให้ต้องปฏิบัติตาม อีกบังคับเหล่านี้กรมเจ้าจัตไตจงองทหารอย่างเต็มที่ และกำหนดไว้อย่างละเอียดถี่ถ้วนมาก เช่น เรื่องการแต่งกาย กำหนดเครื่องแบบทหารบก เครื่องประกอบ เครื่องแบบและ เครื่องหมายพิเศษ การประดับ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ การแต่งกายในโอกาสต่าง ๆ เรื่องการเคารพ ซึ่งบังคับว่าด้วยการ เคารพและการจัดกองทหาร เกียรติยศ การเคารพในโอกาสต่าง ๆ และที่สำคัญมากในการสร้างบุคลิกภาพของทหาร ก็คือ

๑. บทบัญญัติว่าด้วยมรรยาทและความประพฤติของทหาร ซึ่งมีแนวทางสำหรับปฏิบัติไว้ยาวนานแล้ว เช่น คำแนะนำในเรื่องนี้สืบและมรรยาทสำหรับทหารบก พ.ศ. ๒๔๖๒ ประกาศไว้ในสมัยที่จอมพลเจ้าพระยาบดินทรเดชาอนุชิต เป็นเสนาบดีกระทรวงกลาโหม และมีคำสั่งแ้งทหารให้รักษามรรยาทและห้ามกระทำการต่าง ๆ อีกมากมายหลายอย่าง ในเวลาต่อมา เช่น คำสั่งแ้งทหารที่ ๗/๕๒๕๒ ลงวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๔๗๗ คำสั่งแ้งทหารที่ ๕/๒๔๗๙๐ ลงวันที่ ๒ มกราคม ๒๔๘๖ และคำสั่งแ้งทหารที่ ๒๒/๑๕๑๑๑ ลงวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๔๘๓

๒. คำสั่งแ้ง คำสั่ง ว่าด้วยการทูลเกล้าฯ ถวายวินัยทหาร ปรากฏมีออกมาบังคับใช้อยู่เสมอ และเป็นในทางที่จะสร้างทหารให้เป็นทหาร ไม่ใช่ "...ตามที่เคยได้เคยทหาร ยางกมแม่เป็นชื่อเรียก บังใบมีนัสนันเป็นทหารอันแท้จริง กูเป็นทหารแต่เครื่องแต่งกาย เท่านั้น เป็นสิ่งที่น่ารำคาญ..." แต่จะมีอยู่เสมอก็ตาม ก็ปรากฏว่าไม่มีผลสมความมุ่งหมายของกองทัพลอย่างเต็มที่ โดยจะ เห็นได้จากคำแถลงของกองทัพบก ตอนหนึ่งมีญวว่า

๑๓) เรื่อง เกียรติยศ, หน้า ๒๖๘.
 ๑๔) เรื่อง เกียรติยศ, หน้า ๓๒๕ - ๓๒๗.

ความจริง เรื่อง เรมี่ทางราชการได้กำหนดระเบียบ ขอบังคับ และลดภาษีเงินได้อยู่เสมอ ๆ แต่ก็ยังไม่มียลสมความมุ่งหมาย บาง ทานคงจะได้ยินคำกล่าวในอารยะประเทศมาบ้างแล้ว "กองทัพย่อม เป็นกระจกเงาฉายความเป็นอยู่ของชาติ" ซึ่งมีความหมายโดยแท้คือ ว่า จะรู้ว่ชาติไหนมีวัฒนธรรม, ระเบียบและกลาหารูเชิงยิ่งก็ โดย กุฬทหารของชาตินั้น ยิ่งสำหรับในยามที่ประเทศอยู่ในภาวะกับขัน เจ็บนี้แล้ว การ เหวง เล็งของประชาชนพล เมืองบดนมรวมมาอยู่ที่ทหาร มากขึ้นเป็นพิเศษยิ่งกว่าในยามปกติ จาทหารไม่รักษาเกียรติและ วินัยอันดีงามเสียแล้ว จะให้ชนต่างชาติหรือแม้แต่ประชาชนพล เมือง ชาติเดียวกัน มีความหวังในความสามารถแห่งการรักษาดินแดนและ อธิปไตยของชาติได้อย่างไร เมื่อเป็นดังนี้จึงเป็นการสมควรจะได้ ี่แจ้งให้ทหารและข้าราชการกล้าใหม่ทั่วไป ได้สังวรณในสิ่งต่อไปนี้ ให้จงหนัก

เรื่องทีกองทัพก็แจ้งให้ทหารทุกคนต้องปฏิบัติสามอย่าง เกร่งกรัด ได้แก่ เรื่อง การแต่งกาย ทรงทิวาจา และกิริยามารยาท ซึ่งสรุปได้ว่า

๑. การแต่งกาย จาทหารแห่งชีวิตแล้วขอมเป็นพิธีสง่าแก่ขามเมือง และ เป็นที่เกรงขาม, มา เกรงขามเกรงแก่กันทั่วไป จาแต่งกายรุ่มร่าม สกปรกหรือไม่เรียบร้อย ก็จะเป็นเครื่องแสดงความไม่มีระเบียบวินัยและขอมเป็นที่น่ารัง เกียจก่อให้เกิดความดูหมิ่น กูเขาดน ซึ่งนับว่าเป็นการมาเสียใจและน่าละอายอย่างยิ่ง เพราะการแต่งกายขอมจะเป็น เครื่องช่วยมิให้ผู้ใดพบเห็นทั่ว ๆ ไป เกิดความเกรงขามนับถือและยำเกรง อันจะ เกิดเป็น ผลดีถึงตัวใหญ่ คือ ทำให้ทุกคนเชื่อมั่นในสมรรถภาพของกองทัพไทย

๒. ท่วงท่าจาเข้ เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างชีวิตจิตใจของคนไทยในยุคสร้างชาตินี้ เพราะอย่างยิ่งทหารและข้าราชการที่แต่งเกรียงแบบ จะต้องทำตนให้เป็นตัวอย่างอันดีต่อประชาชน ทั้งนี้เพื่อให้ชาวต่างชาติเห็นว่าทหารไทย เข้มแข็งสมกับที่เป็นทหาร ซึ่งมีหน้าที่ในการรักษาเอกราชและอธิปไตยของชาติ

๓. กิริยามารยาท เนื่องจากเท่าที่แฉะ ๆ มายังมีทหารและข้าราชการที่แต่งเกรียงแบบบางคนแสดงกิริยามารยาทไม่เหมาะสม เช่น แสดงกิริยามารยาทไม่สมควรในสาธารณสถาน เป็นต้น เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่นำความเสื่อมมาสู่กองทัพไทยทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นจึงมีกรรมาธิการว่า ผู้บังคับบัญชาทุกคนจะต้องจัดการฝึกอบรม และควบคุมผู้บังคับบัญชาของตนให้ปฏิบัติตามกติกาสั่งอย่างเคร่งครัด และถือว่าในการพิจารณาว่า เหนือความชอบทางราชการทหารจะได้พิจารณาถึงการรักษาเกียรติและวินัยนี้ เป็นสิ่งสำคัญประกอบด้วย

ด้วยเหตุนี้แล้ว วินัยทหารมีลักษณะ เป็นข้อบังคับและ เพื่อที่จะให้พร้อมกันนี้ไว้ได้แก่ จึงมีวิธีการหนึ่ง คือ การลงโทษ ดังมีคำสั่งชี้แจงกองทัพบก เรื่องความรับผิดชอบของผู้บังคับบัญชาของทหารซึ่งกระทำความผิด ลงวันที่ ๒ มีนาคม ๒๔๘๘ ว่า

ถ้าทหารกระทำความผิดวินัย หรือกฎหมายจะเป็นภายนอกหรือภายในกรมกองทหารก็ ผู้บังคับบัญชาก็มีหน้าที่หรืออำนาจความผิดของผู้บังคับบัญชาก็ได้ หรือไม่ได้จัดการสอบสวนให้ทันกับเหตุการณ์ปล่อยให้เรื่องเงียบไป... ผู้บังคับบัญชานั้น ๆ มีความผิดฐานละเมิดวินัย... ซึ่งอาจถูกเพ่งเล็งหรือได้รับทัณฑ์ตามพระราชบัญญัติวินัยทหาร ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๔๗๕ หรือถูกปลดจากประจำการก็ได้... ผู้บังคับบัญชาก็ควรทำความผิดของผู้บังคับบัญชานั้นแล้ว เอาใจใส่พยายามสืบหาตัวผู้กระทำความผิดโดยเต็มสติปัญญา สามารถจนได้ตัวผู้กระทำความผิด

๒๐ / เรื่องเก็บกู้กัน, หน้า ๓๔.

จัดการลงโทษตามโทษานุโทษโดยทัณฑ์ขังวัน ทั้งนี้แล้ว ทางราชการ
ถือว่า ผู้บังคับบัญชาคนนั้นมีความผิดความผิดในราชการ

การลงโทษทางทหารนั้นหลักใหญ่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติวินัยทหาร คือ
พระราชบัญญัติวินัยทหาร พ.ศ. ๒๔๗๒ ซึ่งกำหนดไว้ว่า "...วินัยทหารคือ การที่ทหาร
ต้องประพฤติตามแบบธรรมเนียมของทหาร..."^{๒๑} ดังนั้น วินัยจึง เป็นหลักสำคัญที่สุดสำหรับ
ทหาร เพราะฉะนั้นทหารทุกคนจึงต้องรักษาโดย เกรงกลัวอยู่ เสมอ ผู้ใดฝ่าฝืนทำผิด ให้ถือว่า
ผู้นั้นกระทำความผิด ตัวอย่างการกระทำความผิดวินัยนั้นแม้ดังต่อไปนี้^{๒๒}

๑. คิด ขี้ขโมย หลีกเสียด หรือตะ แลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา
๒. ไม่รักษาระเบียบการ เคารพระหว่างผู้มี ฐานะ
๓. ไม่รักษามารยาทในหมู่ของตามแบบธรรมเนียมของทหาร
๔. ก่อให้เกิดความสามัคคีในคณะทหาร
๕. เกียจกรำม ละทิ้ง หรือเดินเล็ดต่อนหน้าที่ราชการ
๖. กลางก่าเท็จ
๗. ใช้อำนาจวาจาไม่สมควร หรือประพฤติไม่สมควร
๘. ไม่ตักเตือน สั่งสอน หรือลงทัณฑ์ ผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระทำความผิดตาม

เพิ่มเติม

โทษานุโทษ

๔. เสพเลวร้ายของของ เมาจนถึง เสียเกียรติ

ทหารคนใดกระทำความผิดต่อวินัยทหาร จึงอาจต้องรับทัณฑ์หรือการลงโทษตามวิธีที่กำหนด
ไว้ในพระราชบัญญัติวินัยทหาร ซึ่งอาจถูกปลดจากประจำการ หรือถูกถอดยศทหารก็ได้

^{๒๑} พระราชบัญญัติ วินัยวินัยทหาร พุทธศักราช ๒๔๗๒ มาตรา ๔.

^{๒๒} กองทัพบก, เรื่อง เฝิม, หน้า ๓๘๖.

ดังนั้น การที่ทหารทุกคนต้องปฏิบัติตามวินัยอย่างเคร่งครัด และโดย เฉพาะ เป็นวินัยที่สามารถ
ใจบังคับใจกันทหารทุกคนทั่วประเทศ จึงทำให้กองทัพไทยมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
ไม่มีความแตกคองกันระหว่างหน่วยทหารตามภาคต่าง ๆ ของประเทศ ดังที่ปรากฏในหลาย ๆ
ประเทศ

๒. ผู้นำทหาร

ลักษณะเด่นของผู้นำทางทหาร ในอันที่จะช่วยให้กลุ่มทหารรวมกันเสริมแรงแทนก็ก่อ
การมีผู้นำที่ปรากฏเห็นได้ชัด มีอำนาจเต็มตามสายการบังคับบัญชา และวินัยทหารทำให้การ
ออกคำสั่งของผู้นำเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective) การที่ผู้นำทางทหารสืบ
คำสั่งแห่งหนึ่งกับอีกอย่างไม่ขาดระยะ ทำให้กองทหารเป็นองค์การที่มีความเหนียวแน่นไม่
ฉีกออกด้วยเหตุอันใดก็ตาม ทำให้ไม่เกิดช่องว่างในการออกคำสั่ง ตรงกับผู้นำของกลุ่ม
การ เมืองอื่น ๆ ที่สิ้นลงอย่างไม่มีกฎเกณฑ์ และช่วยให้เกิดเอกภาพในการบังคับบัญชา
(Unity of Command) การปฏิบัติตามการของผู้นำทหารจึงสามารถกระทำไปเสริมกับบุคคล
อื่นด้วย โดยเฉพาะในการแข่งขันกับกลุ่มอื่น ๆ เพราะกลุ่มทหารถือเอาคำสั่งของผู้นำในใจ
คนหนึ่งเป็นแนวในการปฏิบัติ เช่น การยึดอำนาจเพื่อจัดสันนิบาตทหารจัดตั้งขบวนการ เมือง
ทุก ๆ ครั้ง กลุ่มทหารมีผู้นำกลุ่มที่เห็นได้ชัด เช่น จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นผู้นำกลุ่ม
ทหารมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๑ - ๒๕๐๐ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๐ -
๒๕๐๖ จอมพลถนอม กิตติขจร ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๖ - จนถึงปัจจุบัน ถึงแม้การปฏิบัติ
กิจกรรมในบางครั้งของกลุ่มทหาร จะมีผู้นำที่ปรากฏเฉพาะภาคต่างก็ผู้นำทั้งภาคก็ตาม แต่
มีผู้นำคนเดียวเสมอ เช่น ยุทธจักรจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นผู้นำกลุ่มทหาร แม้ว่า
พลโทอิน รุณนะวัน จะเป็นหัวหน้าทำการรัฐประหาร เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ก็ตาม
แต่ก็โยกย้ายจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นสสรณะ ดังที่ปรากฏว่าหลังจากการก่อรัฐประหาร
ก็ถืออำนาจรัฐบาล พล. ร.ท. หลวงชำระนาวาสวัสดิ์ นายกรัฐมนตรีคนที่ ๘ สำเร็จ
พลโท อิน รุณนะวัน หัวหน้าคณะรัฐประหารก็ได้ให้ลดยศและแก้ตัวหนังสือพิมพ์ ในกระทรจ
กลาใหม่ ซึ่งเป็นกองบัญชาการรัฐประหาร เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ เวลา ๘.๕๐ น.

มีความตอนหนึ่งว่า

พลโท สิบโท "...ท่านก็ควรจะเชิญจอมพล ป. เพ็ญสงคราม มาร่วมงานบริหาร ประเทศอีกหรือไม่..."

พลโท ยืน "...สำหรับท่านจอมพลนั้น แม้ว่าคุณก็คิดเห็นของเราก็จริงท่านจะไม่ ตรงกับบาง และแม้กระทั่งเหตุผลท่านจอมพลไว้เหนือหัว... ผมขออย่าอึกกรังว่า ที่ถือการรัฐ- ประหารครั้งนี้ ผมจะสร้างบาปให้ท่านจอมพล เท่านั้น เพราะผมเทอดทูลท่านไว้เหนือหัวจริงๆ..."

กล่าวจริงอีกประการหนึ่งก็คือ ผู้นำทหารมักจะมีชีวิตจิตใจผูกพันอยู่กับกลุ่มมาเป็นเวลา านาน จึงทำให้เป็นผู้นำที่สามารถนำสมาชิกของกลุ่มไปได้อย่างแท้จริง เว้นแต่

พลโท ยืน ทุกวันนี้ กล่าววว่า "...แต่ในชีวิตของผมเองตลอดเวลาที่รับราชการทหาร อยุ่ ก็ได้สมมุติผมก็มีชีวิตมาอย่าง ไซโรไนน์ ยานสงครามมากก็หลายหน ผมมีเลือดเนื้อเป็นทหาร คิดต่อกันมาหลายถึง ๕๐ ปีเต็ม ความยาวนานของชีวิตในราชการทหาร จึงเห็นว่าผมในพลังที่ สัมผัสุมมิได้สำหรับรัฐประหารครั้งนี้สำเร็จ..."

นอกจากนี้การ เป็นผู้นำกลุ่มทหารไม่จำเป็นต้องสร้างบารมีบางประการ เช่นที่นัก การ เมืองและเรือนทองกระทำ เพราะว่าโดยการดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุด หรือ ผู้บัญชาการทหารบกก็สามารถเป็นผู้นำกลุ่มได้ เพราะเขามีลักษณะความเป็นผู้นำ (Leader- ship) บางประการอยู่ เช่น ศิลปะแห่งการอำนวยความสะดวก การประสานงาน และการ จูงใจสมาชิกกลุ่ม เพื่อใ้ปฏิบัติตามจุดมุ่งหมายของกลุ่มยิ่ง ไปกว่านั้น ผู้นำยังคว่าแต่งตั้ง เช่นนี้ ย่อมมีอำนาจ (Authority and Formal Power) อยู่ในตัวเองแล้ว จากการทำที่ พระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง จึงทำให้เป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ

^{๒๓} โยชนอย (เกษมแดง), ประสพการณ์ ๓๕ ปี แห่งระบอบประชาธิปไตย, (พระนคร : แพร่พิทยา, ๒๕๐๔) หน้า ๕๕๐ - ๕๖๖.

^{๒๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๕๑.

ในการจัดการให้สมาชิกของกลุ่มคำเป็นกิจกรรมใด ๆ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของหมู่
 ขบวนการนี้ เกิดจากการหนึ่ง ก็คือความสำเร็จของผู้ในกลุ่มทหารนั้น ไม่เพียงแต่จะ
 สามารถนำกลุ่มทหารใดเท่านั้น แต่ยังสามารถนำประชาชนคนไทยทั้งชาติไว้ด้วยกัน ทั้งนี้
 แม้จะไม่มองถึงคุณค่า ไทยนิยมทหาร แต่ประการหนึ่งก็ตามแต่ก็เห็นว่า ผู้นำทหารสามารถ
 เป็นผู้นำประเทศได้ยิ่งยกว่าผู้นำพลเรือน เนื่องจากสถานการณ์ภายนอกประเทศ ที่ล้า
 กึกกักร้างจะ เป็นอันตรายต่อความมั่นคงของประเทศ ช่วยให้เกิดความตองการที่จะมีผู้นำที่
 เข้มแข็ง ผู้นำกลุ่มทหารจึงสามารถเรียกร้องความนิยมได้มากกว่าผู้นำพลเรือน และผู้นำ
 ทหารสามารถกล่าวได้ทันทีว่า "พระเจ้า - พระคุณ" ยิ่งไปกว่านี้แล้วสภาพ
 แนวความคิดใน ประเทศกล่าวได้โดยผู้นำกลุ่มทหารสามารถเข้ามา เป็นผู้นำของประเทศได้ โดยวิธี
 การที่ทันสมัย คือ การยึดอำนาจจกพลเรือน ไม่ว่าจะต้องใช้วิธีการประชาธิปไตย ไม่จำเป็นต้อง
 ได้รับความยินยอมเป็นทางการ (Consent) จากประชาชนซึ่งไม่เคยปรากฏว่ามีผู้นำ
 กลุ่มทหารคนใดที่ได้รับตำแหน่งผู้นำมาจกสูงสุดของประเทศ โดยความยินยอมจากประชาชน
 อย่างเป็นทางการ ส่วนมากโดยการลอบลอบว่า "ยินยอม" หรือ โดยสถานการณ์ เช่น
 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เจ้าพนักงานจก จอมพล ป. พิบูลสงคราม เมื่อวันที่ ๘ กันยายน
 ๒๕๐๐ หรือเช่นล. จอมพลถนอม กิตติขจร ก็มีผู้แทนราษฎรสฤษดิ์สนับสนุนไม่จริงจึงสถา
 ตรงกันข้ามกับผู้นำพลเรือนหรือนักการเมืองที่คนกจากจะไม่ม้ออาวุธหนุนหลัง และปราศจาก
 ความรู้สึกปลอดภัย (Sense of Security) ในการเดินทาง เมืองแล้ว อดจะเห็นวกับกั
 ชาติหลังสนับสนุนจากปวงชนเลย จึงไม่อาจเข้ามาสู่ฐานะผู้นำของประเทศได้

๑. มีการบรรลุจุดสมาชิก (กำลังพล) ที่พร้อมเสมอ และสมาชิกมีองค์การและสภาประ โยชน์
 รวมกัน

กองกำลังจำนวนสมาชิกซึ่ง เป็นส่วนหนึ่งของกำลัง เข้าปฏิบัติการ (Participating
 Forces) อย่างถ่องแท้เอง ทำให้การที่จะรวมกลุ่มสมาชิกเข้ากันกิจกรรมบางอย่างได้
 อย่างหนึ่ง เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สมาชิกจะ ศึกษารูปร่างของ กลุ่มทหาร ก็คือคนไทยทุกคน

พิศอง เป็นทหาร ถึงปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย^{๒๕} ที่ว่า "...บุคคลมีหน้าที่
รับราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ..." และเนื่องจาก การปฏิบัติตามกฎหมายฉบับนี้เป็น
ไปอย่างมีประสิทธิภาพมาก จึงทำให้มีการบรรจุสมาชิกของกลุ่มทหาร เป็นไปอย่างตบเนื่อง
กฎหมายฉบับดังกล่าวไว้แก่ พระราชบัญญัติรับราชการทหาร ข้อความที่กล่าวถึงไว้ใน
กฎหมายฉบับนี้รัดกุมใจกว้างขวางมาก จนเกือบจะไม่เปิดโอกาสให้บุคคลปฏิเสธการ
เป็นทหารได้ เช่น "...ทหารกองเกิน หมายความว่า ผู้ซึ่งมีอายุตั้งแต่ ๔ ปีบริบูรณ์
ถึง ๓๐ ปีบริบูรณ์ ซึ่งโสดมีผู้รับราชการกองเกินแล้ว..."^{๒๖} ถึงแม้จะมีข้อยกเว้นบางก็ตาม
แต่ก็เป็นกรณีที่จะเกิดขึ้นแก่บุคคลในระยะอายุดังกล่าวได้น้อยมาก เช่นข้อความที่บัญญัติว่า

บุคคลที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการ คือ

- (๑) พระภิกษุที่มีสมณศักดิ์ หรือที่เป็นเปรียญ และนักบวชใน
พระพุทธศาสนาแห่งนิกายจีน หรือ ตูวาน ที่มีสมณศักดิ์
- (๒) คนพิการทุพพลภาพ ซึ่งไม่สามารถเป็นทหารได้
- (๓) บุคคลซึ่งไม่มีภูมิลำเนาเป็นทหารได้เฉพาะบางท้องที่ตามที่กำหนด
ไว้ในกระทรวง

นอกจากนี้แล้ว ชายที่มีสัญชาติไทยอายุย่างเข้า ๔ ปี ต้องไป
แสดงตนเพื่อลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอท้องที่ ซึ่งเป็นผู้มีสำเนา
ทหารของตน ภายในเดือนพฤศจิกายน ของพุทธศักราชนั้นทั้งหมด
และเมื่อมีอายุย่างเข้า ๒๐ ปี ในปีพุทธศักราชใด ต้องไปแสดงตน

^{๒๕} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๐ มาตรา ๘๖.
^{๒๖} พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช ๒๕๔๗.
^{๒๗} เรื่องเดียวกัน, มาตรา ๑๑-๑๕

เพื่อรับหมาย เรียกที่อำเภอท้องที่ ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจของกษัตริย์ใน
พุทธศักราชนั้น ยกเว้นบุคคลบางประเภท ที่ให้สิทธิให้ทหารกองเกินไว้
แต่ไม่ต้อง เรียกเขากองประจำการ คือ

- (๑) ภิกษุ สามเณร หรือนักบวชในพุทธศาสนาเถรวาทนิกายจีน
หรือญวน ซึ่งเป็นนักธรรมตามที่กระทรวงศึกษาธิการรับรอง
- (๒) นักบวชศาสนาอื่น ๆ ตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง
- (๓) บุคคลซึ่งอยู่ในระหว่างการฝึกทหารตามหลักสูตรที่กระทรวง
กลาโหมกำหนดตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร
- (๔) นักเรียนโรงเรียนเตรียม ๓ กองทัพ
- (๕) ครูซึ่งประจำทำการสอนหนังสือ หรือวิชาการต่าง ๆ ที่อยู่
ในความควบคุมของกระทรวงกลาโหมหรือกระทรวง ทบวงกรม อื่น
ตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง และผู้วาราราชการจังหวัดที่ออก
หนังสือสำคัญไว้

- (๖) บุคคลซึ่งแปลงชาติเป็นไทย
- (๗) บุคคลที่เคยกองกำลังทหารของศาลครั้งเดียว มีกำหนดโทษ
๑๐ ปีขึ้นไป

หรือเมื่อใดที่บุคคลที่ยกเว้นด้วยเหตุต่าง ๆ แล้ว ถ้ามีจำนวนทหาร
กองเกินที่จะรับราชการทหารไปเพื่อความมั่นคงการของทหารแล้ว
ในขณะนั้นแก่ประเภทบุคคลดังต่อไปนี้

- (๑) บุคคลที่จำเป็นต่อหาเลี้ยงบิดาหรือมารดา ซึ่งไร้ความ
สามารถ หรือพิการ หรือทุพพลภาพ หรือชรา จนหาเลี้ยงชีพไม่ได้
ถ้าไม่ตรึงหลายคน กองมอแผ่นดินคนเดียว
- (๒) บุคคลซึ่งจำเป็นต่อหาเลี้ยงบุตรซึ่งมารดาตาย หรือไร้ความ
สามารถ หรือพิการทุพพลภาพ

(๓) บุคคลที่อยู่ในระหว่างการศึกษาคำพิพากษาที่จำคุกไว้ในกฎกระทรวง
ผู้ต่างให้คำพิพากษาข้อ (๑), (๒) และ (๓) ต้องยื่นคำร้องขอถอนประกัน
ภายในกำหนดเวลาที่ก่อนวันครบวาระตัดสินเลือกไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน

กฎระเบียบต่าง ๆ เช่นว่ามีไม่เจริญงอกงามให้กลุ่มทหารสามารถแสวงหาสมาชิกได้
อย่างกว้างขวางทั่วราชอาณาจักรได้ ในว่าสมาชิกนั้นจะเต็มใจที่จะเป็นสมาชิกหรือไม่ก็ตาม

นอกจากกลุ่มทหารจะมีจำนวนสมาชิกที่แน่นอนและระเบียบระดมใจตลอดแล้ว
กลุ่มทหารยังมีวิธีการ โอบอ้อมอ้อมในการระดมสมาชิก นอกเหนือไปจากการมีวิธีทหารแล้ว
กิจการนี้ทำสหภาพที่เป็นอิสระ (Judicially Independent) ศาลทหารนี้สามารถ
ตรวจวินิจฉัยข้อเท็จจริงของประชาชนได้อย่างเที่ยง เป็นการแสวงหาอำนาจเหนือสิ่งอื่นอย่างเห็น
ได้ชัด ทั้งกิจการภายในกลุ่มก็ใช้ระเบียบระดมใจต่าง การเมืองตลอดมา เมื่อมีการแสดง
กิจกรรมทางการเมือง กิจการนี้เรียกกันสั้นๆว่า กิจการในค่ายทหารการยุติธรรม
ทหาร ซึ่งได้ถือกำเนิดมาพร้อมกับทหารของชาติไทย และได้แผ่แพร่วิวัฒนาการมา
ความบุก ความฮึด จนถึงปฏิวัติโค่นล้ม ๒๕๑๖ ตรงกับปีพุทธศักราช ๒๕๑๖ กิจการนี้
กระบวนการยุติธรรมทหารจึงได้รวบรวมก่อตั้งขึ้นเป็นกรม เมื่อวันจันทร์ ๑๒ กันยายน ๒๕๑๖
ปี ๒๕๑๖ เรียกกรมนี้ว่า "กรมพระธรรมนุญทหารบก" กระบวนการยุติธรรมทหาร จึงเป็น
หลักใหญ่ในการปกครองทหาร

หน่วยงานต้นตำรับมีลักษณะของกิจการนี้คือ กรมพระธรรมนุญ มีหน้าที่ปกครอง
บังคับบัญชาวิธีตัดสินราชการในศาลทหาร อัยการทหาร นายทหารพระธรรมนูญ และ
ราชการที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายของกระทรวงกลาโหม ให้ดำเนินไปโดยเรียบร้อย ศาลทหาร

๒๕ ๑. เดิม กิตติจักร, จอมพล, "กาน้ำ" กรมพระธรรมนุญ, รายงานประจำปี
๒๕๐๘ - ๒๕๐๙, (พระสมุห : กรมพระธรรมนุญ, ๒๕๑๐).

๒๕ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔๑.

มีอยู่ทั่วประเทศ ทั้งหมด ๑๕ ศาล^{๓๐} แลโดยผลของการมีอำนาจจะทำให้ศาลเหล่านี้
 จำนวน ๕๔ ศาล แปรสภาพเป็นศาลทหารไปในตัว และอำนาจศาลทหารที่มีอยู่มากทั้งที่ตั้ง
 อยู่ในอำเภอสองและเขตอำเภอสอง กล่าวคือศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาอาชญากรรมของ โทษ
 กระทำผิดของกฎหมายทหาร หรือกฎหมายอื่นในทางอาญา ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคล
 ที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ขณะกระทำความผิด และมีอำนาจสั่งลงโทษบุคคลใด ๆ ที่กระทำความผิด
 ละเมิดอำนาจศาลสามพันยี่สิบเก้าไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (มาตรา ๑๓)

สำหรับเกณฑ์ในการอยู่ในอำนาจศาลทหารมีดังนี้^{๓๑}

๑. บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร กับบุคคลที่มีอยู่ใน
 อำนาจศาลทหาร กระทำความผิดด้วยกัน
๒. บุคคลที่เกี่ยวพันกับคดีที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร
๓. บุคคลที่ของ คำ เน้นคดีในศาลคดีเด็กและเยาวชน
๔. บุคคลที่ศาลทหาร เห็นว่าไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร

^{๓๐}

(๑) ศาลทหาร กรุงเทพฯ	(๕) ศาลจังหวัดทหารบกพิษณุ
(๒) ศาลมณฑลทหารบกที่ ๒	(๖) ศาลจังหวัดทหารบกสระบุรี
(๓) ศาลมณฑลทหารบกที่ ๓	(๑๐) ศาลจังหวัดทหารบกฉะเชิงเทรา
(๔) ศาลมณฑลทหารบกที่ ๔	(๑๑) ศาลจังหวัดทหารบกอุดรธานี
(๕) ศาลมณฑลทหารบกที่ ๕	(๑๒) ศาลจังหวัดทหารบกเชียงใหม่
(๖) ศาลมณฑลทหารบกที่ ๖	(๑๓) ศาลจังหวัดทหารบกเชียงราย
(๗) ศาลมณฑลทหารบกที่ ๗	(๑๔) ศาลจังหวัดทหารบกฉะเชิงเทรา
	(๑๕) ศาลจังหวัดทหารบกสุรินทร์

^{๓๑}

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๕๔ มาตรา ๑๔

คดีที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหารให้คำเนิ่นคดีในศาลพลเรือน หรือเมื่อ ศาลพลเรือนได้สั่งรับประทับฟ้องไว้แล้ว แม้จะปรากฏตามทางพิจารณา ลึกภายหลังว่าเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลทหารก็ให้ศาลพลเรือนมีอำนาจ พิิจารณาพิพากษาได้

เขตอำนาจศาล ^{๓๒}

บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร คือ

๑. นายทหารชั้นสัญญาบัตรประจำการ
๒. นายทหารชั้นสัญญาบัตรนอกประจำการ เฉพาะ เมื่อกระทำผิดต่อคำสั่ง หรือขัดแย้งกับคำสั่งประมวลกฎหมายอาญาทหาร
๓. นายทหารประทวนและพลทหารกองประจำการ หรือประจำการ หรือบุคคลที่รับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร
๔. นักเรียนทหารตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด
๕. ทหารกองเกินที่ถูกเข้ากองประจำการ ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้จับตัวไว้เพื่อให้นำมารับราชการประจำอยู่ในหน่วยทหาร
๖. พลเรือนที่สังกัดอยู่ในราชการทหาร เมื่อกระทำผิดในหน้าที่ราชการทหาร กระทำผิดบางอย่างเฉพาะในหรือณบริเวณอาคารที่ตั้งหน่วยทหารที่ทหาร ดะ ชักแรม เรือ อากาศยาน หรือยานพาหนะใด ๆ ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร
๗. บุคคลซึ่งต้องขังหรืออยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารโดยชอบด้วยกฎหมาย
๘. เรลยศิกหรือชนชาติศัตรูซึ่งอยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร

^{๓๒} เรื่องเดียวกัน , มาตรา ๑๖

คณะกรรมการ เมืองที่^๑เกิดขึ้นจากศาลทหารได้แก่การที่ผู้ใด^๒ได้รับ^๓ระเบียบในการยึดอำนาจ
 มักจะประกาศกฎอัยการศึก และ เมื่อประกาศกฎอัยการศึกแล้ว อำนาจศาลทหารจะเพิ่ม
 เขตอำนาจ^๔ชีวิตพลเรือนอย่างเข้มงวดมากขึ้น การกระทำ^๕ความผิดตามปกติของไปอยู่^๖ใน
 เขตอำนาจศาลทหาร เช่น การยึดอำนาจโดย จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐
 คณะปฏิวัติได้รับประกาศกฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักรในวันที่^๗ทำการยึดอำนาจ คือ ตั้งแต่
 วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๐ เวลา ๒๐.๑๓ นาฬิกา เป็นต้น และหัวหน้าคณะปฏิวัติ^๘กล่าว^๙

บรรดาคดี^{๑๐}ที่กระทำในความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาตามบัญญัติท้ายประกาศ^{๑๑}ของ
 การกระทำ^{๑๒}ความผิดเกิดขึ้นในหรือหลังวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๐๐ เวลา ๐๖.๐๐ นาฬิกา^{๑๓}นั้น
 ให้อยู่ในอำนาจศาลทหารที่จะพิจารณาคดี^{๑๔}และบัญญัติท้ายประกาศ^{๑๕}ของคณะปฏิวัติฉบับที่
 ๑๖^{๑๖} คือความผิด^{๑๗}ที่

- (๑) ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และ
 ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ตั้งแต่มาตรา ๑๐๙ มาตรา ๑๑๒
- (๒) ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐ ภายในและภายนอกราชอาณาจักร
 ตั้งแต่มาตรา ๑๑๓ ถึงมาตรา ๑๒๕
- (๓) ความผิดต่อสันติไมตรีกับต่างประเทศ ตั้งแต่มาตรา ๑๓๐
 ถึง มาตรา ๑๓๕
- (๔) ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน ฐานตั้งธง
 ฐานเป็นธงโจร และการนำผู้ชุมนุมกันไว้กำลังประทุษร้าย ชูขวัญ
 ว่าจะประทุษร้าย หรือกระทำให้เกิดการวุ่นวายขึ้นไม่เขยอนเมือง ตั้งแต่
 มาตรา ๒๐๕ ถึง มาตรา ๒๑๖
- (๕) ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน ตั้งแต่
 มาตรา ๒๑๗ ถึง มาตรา ๒๓๕

^{๑๓๓} ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๑๖.

- (๖) ความผิดเกี่ยวกับเพศ ฐานฉ้อหรือล่อลวงหญิงหรือเด็กหญิง ไปเพื่อการอนาจาร หรือสำเร็จความใคร่ของผู้อื่น ทั้งแต่มาตรา ๒๕๒ ถึง มาตรา ๒๕๔ และมาตรา ๒๕๕ เฉพาะที่เกี่ยวกับมาตรา ๒๕๒ และมาตรา ๒๕๓
- (๗) ความผิดต่อชีวิต ทั้งแต่มาตรา ๒๕๕ ถึงมาตรา ๒๕๘
- (๘) ความผิดต่อร่างกาย ทั้งแต่มาตรา ๒๕๕ ถึง มาตรา ๓๐๐
- (๙) ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ฐานลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ทรัพย์ โจร โจรชิงทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ และรับขบถ โจร ทั้งแต่มาตรา ๓๓๘ ถึง มาตรา ๓๘๐ และมาตรา ๓๘๑

ฉะนั้นจึงเห็นได้ว่าอำนาจของศาลทหารนั้นไม่ใช่ว่าจะมีอยู่เฉพาะภายในกลุ่มทหารเท่านั้น แต่ได้รุกคืบออกมาครอบคลุมก่อกองอยู่นอกกลุ่มด้วย ซึ่งอำนาจเช่นนี้จะไม่ได้อยู่ในกลุ่มการเมืองไทย และอำนาจดังกล่าวก็ไม่ใช่อยู่ในเมืองไทย แต่ทหารชั้นบรรดองอำนาจจึงเป็นอำนาจที่ช่วยดำรงไว้ให้ทหารสามารถมีอำนาจทางการเมืองได้อย่างมั่นคงยิ่งในระบบการเมืองไทย

สมาชิกกึ่งตุลาการมีอุดมการณ์และผลประโยชน์ร่วมกัน

อุดมการณ์เป็นแรงผลักดันให้ เป็นเสมือนพลังผลักดันที่ทำให้เกิดการ กระทำนานาประการในสังคม อุดมการณ์เป็นแรงผลักดันให้มนุษย์ เกิดการ เชื้อเพลิงและในที่สุดก็จะนำไปสู่หน้าสู่ความรับผิดชอบ อุดมการณ์เป็นค้ำพระรองของความ เชื่อถ้อยคำที่มีคุณค่าความหมายเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการ สร้างทัศนคติและพฤติกรรม รวมของมนุษย์ ให้เป็นไปในแนวใดแนวหนึ่ง โดยเฉพาะ

^{๓๔} รุญ สุภาพ, "IDEOLOGY กับการวิเคราะห์ทางการเมือง", วารสาร สังคมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๓ (กรกฎาคม ๒๕๐๓) หน้า ๑๐๒ - ๑๐๓.

อุดมการณ์ของทหารที่สำคัญและเด่นชัด ซึ่งมีผลในการสร้างทัศนคติและพฤติกรรม
 ของทหารให้เป็นที่ไปในแนวเดียวกัน ได้แก่ การที่ทหารมีความรู้สึกร่วมกันว่าทหารมีหน้าที่
 รักษาความสงบ และปกป้องผลประโยชน์ของชาติ เช่น ในสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม
 มีคำขวัญว่า ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รัฐธรรมนูญ จะสถาพรได้เพราะ ทหาร เป็นผู้
 พิทักษ์ การข่าวว่า ทหารมีหน้าที่ป้องกันชาตินี้ มีอยู่บ่อยครั้ง และอาจดูได้จากโอวาท
 ของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในพิธีกระทำสัตย์ปฏิญาณตนต่อธงไชยเฉลิมพล เมื่อวันที่ ๘
 พฤศจิกายน ๒๕๐๕ ว่า "...ทหาร เป็นผู้เกียรติเพราะทำหน้าที่ป้องกันประเทศชาติ
 อันเป็นหน้าที่สำคัญสุดของทหาร..."

ขอให้ทหารใหม่ทุกคนจงมีความซื่อสัตย์ จงรักษาบำเพ็ญตามที่ได้ตาม
 สาขานต่อธงไชยเฉลิมพลในวันนี้อย่างเต็มที่ เกรงกลัวตลอดชีวิต จงยอม
 ทาย เพื่ออิสรภาพและส่วนรวมของ ประเทศชาติ จงอยู่ในศีลธรรมอันดี
 ของพระศาสนา จง เคารพและรักษาไว้ซึ่งความศักดิ์สิทธิ์ของพระมหากษัตริย์
 และราชบัลลังก์ และจง เชื่อฟัง ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับ
 บัญชาอย่าง เกรงกลัว

การที่ทหารมีอุดมการณ์ร่วมกัน จึงทำให้ทหารมีทัศนคติเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
 สามารถดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งได้เป็นผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ประสงค์ของกลุ่ม โดย
 ปราศจากข้อขัดแย้ง ดังจะเห็นได้จากกรณีที่เข้ายึดอำนาจทางการ เมืองแต่ละครั้ง ผู้นำ
 ทหารมักจะไม่ได้อุดมการณ์ที่ทหารมีอยู่ร่วมกัน เป็นแรงจูงใจให้ทหารร่วมมือกระทำการ ด้วย

^{๓๖} คณะรัฐมนตรี, ประมวลสนทราพจน์ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ พ.ศ. ๒๕๐๕ - ๒๕๐๖ (พระสมุห : โรงพิมพ์สำนักข่าวเนียบนายกรัฐมนตรื ๒๕๐๖) หน้า ๔๑๓.

^{๓๗} เรื่องเดียวกัน หน้า ๔๑๖.

เพื่อให้การปฏิวัติการเป็นผลสำเร็จ เช่น การปฏิวัติเมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๑ หัวหน้าคณะปฏิวัติประกาศว่า ^{๑๗} "...คณะปฏิวัติขอให้พี่น้องประชาชนคิด เมืองใจกว้างใจว่าคณะปฏิวัติจะดำเนินกิจการเพื่อจุดประสงค์อันเดียว คือ ประโยชน์และความปลอดภัยของประเทศไทย ... " การกล่าว "เพื่อชาติ" จึงทำให้สมาชิกของกลุ่มรวมที่จะกระทำการบุกครองใจ และ เมื่อนำอุดมการณ์เหล่านี้ไปรวมกับการที่ทหารทุกคนจะต้อง เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาโดยเคร่งครัดแล้ว จึงไม่เป็นปัญหาอะไรที่จะทำให้อุดมการณ์ของผู้บังคับบัญชา กลายเป็นอุดมการณ์ของผู้ไปบังคับบัญชาได้

แต่อุดมการณ์ที่ว่า รักความสงบและปกป้องผลประโยชน์ของชาติก็ไม่ใช่เกี่ยวข้องกับประชาชนไทย ความมีชนชั้นของระบอบประชาธิปไตยจึงแสดงออกอย่างไม่ช้าจนนักจากกลุ่มทหาร จิตสันต์ เชื่อว่าแนวทหารไทยจะเข้าไปเวียนญูโรปมากมาย โดยเฉพาะฝรั่งเศส และเยอรมัน แต่แนวความคิดที่รับกลับมา ก็ไม่ใช่ประชาธิปไตย หากแต่เป็นเรื่อง ความก้าวหน้าและความทันสมัย (Progress and Modernity) ^{๑๘} แม้ในการปฏิวัติครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ก็ยังมีผู้เชื่อว่าความคิดเรื่องประชาธิปไตยไม่ได้เป็นจุดประสงค์สำคัญแล้วอย่าง เดียวที่ทำให้กลุ่มทหารนำกลุ่มอื่น ๆ ทำการปฏิวัติ หากแต่เป็นเรื่องการผูกขาดอำนาจทางการเมืองของพระมหากษัตริย์และราชวงศ์ และสาเหตุทางเศรษฐกิจภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๑ ซึ่งมีผลกระทบถึงผลประโยชน์ของทหารโดยตรงขณะนั้น เป็นแรงผลักดันให้กลุ่มทหารลุกฮือขึ้นเผชิญหน้ากับกษัตริย์ ^{๑๙}

^{๑๗} กอติกรหมก, อนุสรณ์ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (พระนคร : อเนกการพิมพ์, ๒๕๐๓) หน้า ๑๒๑.

^{๑๘} David L. Wilson, Politics in Thailand (Ithaca : Cornell University Press, 1962), p.172

^{๑๙} มทธี เจนวิทย์การ, The June 1932 Revolution, (พิมพ์โร ไบเยว), ไม่ปรากฏปีและสถานที่พิมพ์ หน้า ๖.

๔. การเป็นหน่วยควบคุมเครื่องมือการใช้กำลัง และตั้งอยู่ในศูนย์กลางทางการเมือง

ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลไม่อาจใช้วิธีการปกติตามระบอบรัฐสภาได้ ผล
เครื่องมือที่ใช้ในการเปลี่ยนแปลงจึงมักเป็นอาวุธ กลุ่มคณะบุคคลใดที่มีอาวุธเหนือกว่าก็มักจะ
ใช้อำนาจ สถานเช่นนี้จะเห็นได้จาก การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๕
โมเชล^{๔๐} เห็นว่า "...อำนาจทางการเมืองไทยมีส่วนสัมพันธ์อย่างมากมายกับจำนวนปืน..."
และแนวคิดที่ถูกต้องที่สุดของทหาร เป็นฝ่ายได้เปรียบในการแข่งขันเช่นนี้ เพราะเป็นองค์การที่ควบคุม
การใช้กำลังแห่งหนึ่งของประเทศ ประสิทธิภาพในการจัดอาวุธ นับว่าเป็นรากฐานของความ
สามารถระดมกองทัพที่จะเข้าเกี่ยวข้องกับการเมือง^{๔๑}

นักการเมืองพลเรือนจึงพยายามที่จะจัดตั้งกองกำลังอาวุธขึ้นมาเช่นกัน เพื่อบรรลุ
วัตถุประสงค์ทางการเมือง เช่น สมัยที่ นายบริศ พนมยงค์ เป็นหัวหน้าภาควิชาควบคุมชนวนการ
เสรีไทยภายในประเทศ ก็ได้พยายามสะสมอาวุธไว้^{๔๒} ไม่เพียงเพื่อต้านทานกองทัพญี่ปุ่น
เท่านั้น ยังเพื่อการระดมเงินในการปฏิบัติกิจกรรมทางการเมืองภายในอีกด้วย แต่ในที่สุดเมื่อ
คณะเสรีไทยหมดอำนาจการควบคุมอาวุธโดยสิ้นเชิงในปี พ.ศ. ๒๕๐๐ กิจกรรมทางการเมือง
ของคณะเสรีไทยก็ยุติลงไปเลย

^{๔๐} James M. Mosel, "Thai Administrative Behavior," in William J. Siffin, Ed., Toward the Comparative Study of Public Administration (Bloomington : Indiana University Press, 1957), p. 299.

^{๔๑} Morris Janowitz, The Military in Political Development of New Nations, (Chicago and London: The University of Chicago Press, 1965), p. 31.

^{๔๒} ฉัตรทอง, (นามแฝง), พรรคการเมือง (พระนคร : สำนักพิมพ์ก้าวหน้า, ๒๕๐๒), หน้า ๔๖.

ความพยายามของตำรวจสมัย พลตำรวจเอก เผ่า ศรียานนท์ เป็นอิมปีกรม-
ตำรวจ ที่จะระดมอาวุธและขยายกิจกรรมของตำรวจออกไปกว้างขวาง โดยความช่วยเหลือ
ของสหรัฐอเมริกา เพื่อก่อตั้งกองตำรวจพิเศษ ซึ่งเป็นการช่วยเหลือทางทหาร (Military
Aid) ^{๔๓} จนกระทั่งมีรถถัง เครื่องบิน และเกือบจะมีลักษณะ เป็นกองทัพอากาศ ก็เพื่อที่จะใช้
ตำรวจเป็นกำลังสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของพลตำรวจเอก เผ่า ศรียานนท์
ด้วย จนในที่สุดเจ้าไปอยู่ในสภาพที่แข่งกันกับกลุ่มทหาร แต่ก็ไม่สามารถเทียบกันทหารได้
และกลับถูกควบคุมโดยกลุ่มทหารอย่างสิ้นเชิงในปี พ.ศ. ๒๕๐๐ โดยการยึดอำนาจของ
จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์

เนื่องจากตำรวจเป็นองค์การหนึ่ง ที่มีส่วนร่วมในการใช้กำลังอาวุธของประเทศ
กลุ่มทหารจึงพยายามที่จะควบคุมตำรวจอยู่เสมอ ผู้มีอำนาจสูงสุดในกรมตำรวจในยุค
ประชาธิปไตยนิยมไทย จึงมักจะมาจากนายทหารกษัตริย์ ๆ ทั้งสิ้น เช่นพลตำรวจเอก
ประเสริฐ รุจิรวงศ์ อธิบดีกรมตำรวจปัจจุบัน ในอดีตมีบทบาทเป็นพลตรี และดำรง
ตำแหน่ง เจ้ากรมทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในคณะรัฐประหารปัจจุบัน
ถือดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข และรองหัวหน้าพรรคสหประชาไทย
ตำรวจจึงมีลักษณะ เป็นหน่วยสนับสนุนการใช้กำลังอาวุธของทหารอย่างแท้จริง

กำลังอาวุธจึงมีส่วนสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับอำนาจทางการเมือง การที่จะได้อำนาจ
ทางการเมืองในประเทศไทย จึงต้องใช้กำลัง เช่น ในการยึดอำนาจเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐
จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ต้องกระทำการ เพราะว่ามีนายทหารฝ่ายกุมกำลัง ๒ - ๓ คน
ไปชวนปฏิวัติ ^{๔๔}

^{๔๓} Mosol, *op.cit.*, p. 300.

^{๔๔} กณะรัฐมนตรี, ประวัติและผลงานของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ (พระชนกร :
โรงพิมพ์สำนักตำเนียบนายกรัฐมนตรี, ๒๕๐๓), หน้า ๔๗.

นอกจากกลุ่มทหารจะเป็นฝ่ายผูกขาดการไร้กำลังอาวุธแล้ว กลุ่มทหารยังมีความสามารถเหนือกลุ่มอื่น ๆ อีกประการหนึ่ง คือ ประสิทธิภาพในการเคลื่อนไหวกำลังและยึดพื้นที่ สถานที่สำคัญต่าง ๆ โดยปกติทหารมีความสามารถในเวลานี้อยู่แล้ว เพราะเป็นหลักของการสงคราม เมื่อทหารได้นำวิธีการ เช่นนี้มาใช้ในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง เช่น การยึดอำนาจซึ่งก็เป็นการแข่งขันทางกำลัง เช่นเดียวกับสงคราม อองการอื่น ๆ จึงไม่อาจเทียบได้ ทั้งนี้เพราะว่ากลุ่มทหารมีความสามารถที่จะยึดพื้นที่ได้มากกว่า เมื่อเกิดการแข่งขัน เพราะมีความเป็นกลุ่มก้อน และสามารถระดมกำลังที่เรียกว่า ระดมสรรพกำลังทางทหาร (Military Mobilization) ได้รวดเร็วกว่า จึงพร้อมที่จะออกปฏิบัติกิจกรรมในกิจกรรมหนึ่งใดตลอดเวลา ทหารที่มีความสามารถดังกล่าวได้แก่ทหารบก เพราะว่าการก่อกองทหารบกเป็นกำลังสำคัญที่จะใช้บังคับการและควบคุมพื้นที่ได้โดยตรงต่อเนื่อง และแน่นอน สามารถไปควบคุมแหล่งทรัพยากรและปกครองประชากรของฝ่ายศัตรูได้แน่นอน ในยามสงครามกำลังทหารบกย่อมมีอิทธิพลในการรักษาเสถียรภาพทางการเมือง

ในประเทศไทย อัตรากำลังทหารบกจึงมีอยู่สูง เมื่อเทียบกับทหารเรือ และทหารอากาศ การมีอัตรากำลังเช่นนี้ ทำให้การยึดอำนาจเกิดขึ้นและสำเร็จได้ง่าย เพราะการยึดอำนาจต้องไร้กำลังทางบกเป็นสำคัญ

การอยู่ในศูนย์กลางทางการเมือง

ไม่มีปัญหาในข้อเท็จจริงว่า กรุงเทพฯ เป็นศูนย์กลางทางการเมือง เพราะกรุงเทพฯ เป็นศูนย์กลางชีวิตสังคม (Social Life) ของไทย และเพราะว่าสังคมไทยเป็นสังคมรวมอำนาจ (Centralised Society) กรุงเทพฯจึงเป็นแหล่งรวม Power

และ Authority และบริการความเจริญทั้งหมด และในขณะเดียวกันศูนย์บัญชาการ
 ทางทหารและหน่วยสำคัญก็ตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ ด้วย เมื่อมีแสดงกิจกรรมทางการเมือง
 กลุ่มทหารในกรุงเทพฯ จึงมีบทบาทสำคัญในการไร้คำสั่งยี่สิบสี่ ชั่วโมง และการยึดกรุงเทพฯ ก็
 เปรียบเสมือนยึดประเทศไทยทั้งประเทศด้วย การปฏิวัติครั้งสำคัญ ๆ จึงไร้คำสั่งใน
 กรุงเทพฯ ทั้งสิ้น เช่นการปฏิวัติเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ นายทหารคนสำคัญได้แก่
 พันเอก พระยาพลพลพยุหเสนา พันเอก พระยาทรงสุรเดช พันเอก พระยาฤทธิอัคเนย์
 พันโท พระประภาสเมธีวิทยายุทธ นาวาโท หลวงสุภชลาศัย และ พันตรี หลวงวิบูลสงคราม
 กรมกำลังทหารสำคัญในกรุงเทพฯ ซึ่งส่วนมากสังกัด โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
 กรมทหารม้าบางซื่อ กรมทหารปืนใหญ่ กรมทหารช่าง กรมทหารสื่อสาร เจ้ายี่สิบอำนาจได้
 สำเร็จโดยปฏิบัติการสำคัญ ๆ เฉพาะในกรุงเทพฯ เท่านั้น เช่น เจ้าจับกุมศูนย์บัญชาการ
 กองพล ๑ และแม่ทัพ ๑ ส่วนผู้กุมอำนาจกองทัพไทยขณะนั้น คือ พลเอก พระองค์เจ้าอดุลย
 นันทตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ไปหัวหิน สำหรับกองกำลังส่วนภูมิภาคนั้น
 ไม่สามารถทำอะไรได้เลย เช่น กองพล ๒ (ปราจีนบุรี) ภายใต้การนำของ
 พลตรี พระยาอนุภาพไตรภพ และกองพล ๓ (นครราชสีมา) ภายใต้การนำของ
 พลตรี หม่อมเจ้าทองทิพย์ ทองใหญ่ อาวุธขึ้นตั้ง เกตว่า ที่กองกำลังส่วนภูมิภาคไม่ต่อสู้
 กราวนั้นเนื่องจาก พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงคัดค้านไว้ เพราะ
 กรมพระกำแพงเพชร อ่อนความเห็นว่า "...ทหารบกทหารเรือในระบอบกษัตริย์กับกษัตริย์
 พระนคร เป็นที่รวมกระสุน อาวุธ สะเมียง ไม่เห็นมีทางสู้เขาได้..."^{๘๘}

^{๘๖} ไพรชย เกื้อแก้ว, ลักษณะสังคมไทยและการพัฒนาชุมชน (พระนคร :
 โรงพิมพ์การพิมพ์เทกนุก, ๒๕๐๖), หน้า ๘.

^{๘๗} Wilson, op.cit., p. 190.

^{๘๘} สมุห สุจริตถะ, ๒ การปฏิวัติและรัฐประหารสมัย ๒๐๔๕ - ๒๕๐๓
 (พระนคร : โรงพิมพ์สื่อการพิมพ์, ๒๕๐๓), หน้า ๑๓๓.

ทั้งพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าทรงพระราชดำรัสว่า "...กรุงเพทฯ เป็นศูนย์กลางการค้า
ของประเทศ เจ็บ เหน็บมั่งคั่ง สุขุมโอบอ้อมรวมอยู่ในพระนครทั้งสิ้น ถ้ากองทัพทหารหัวเมือง
เข้ามารบข่มเหงทุกสิ่ง เสียเปรียบทหารพระนคร..." แต่มีข้อเขียนอีกข้อหนึ่งว่า
กำลังทหารในกรุงเพทฯ นั้นสำคัญกว่ากำลังทหารภูมิภาค ไท่แก่ การยึดอำนาจของ
พลเอก พระองค์เจ้ามจร เกษ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๖ ซึ่งทรงนำกำลังทหารจากกองราชนาวิก
กรมราชธานี สระบุรี เพชรบูรณ์ ปราจีนบุรี นครสวรรค์ และทัพอากาศตอนเมือง เพื่อ
จะเข้ายึดกรุงเทพฯ ที่มี พันเอก พระบาทสมเด็จพระปกเกล้า และ พันโท หลวงวิบูลย์สงคราม
คุมกำลังอยู่ การต่อสู้ครั้งนี้เป็นการต่อสู้ระหว่างทหารภูมิภาคกับทหารกรุงเพทฯ^{๕๐}
ซึ่งปรากฏผลว่า กองทหารในกรุงเพทฯ มีชัยชนะ

นอกจากนี้ยังเห็นได้ชัดว่า ไม่ว่าการยึดอำนาจใน พ.ศ. ๒๔๕๐ ซึ่งนำโดย
พลโท ยี่น จุฬหวัณ หรือใน พ.ศ. ๒๕๐๐ ซึ่งนำโดย จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ก็ตาม
แต่ละครั้ง เป็นการมุ่ง เถาะชัยชนะในกรุง เพทฯ ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางการเมือง เป็นสำคัญ
กำลังที่เข้มแข็งได้แก่กองพล ๑ ที่ตั้งอยู่ในกรุง เพทฯ ซึ่งผู้นำกลุ่มทหารที่นับหน้าตาในการยึด
อำนาจทางการเมือง ไค่ผ่านการดำรงตำแหน่งนี้มาแล้วทั้งสิ้น

การจัดตั้งการทหารที่เป็นระเบียบขงแล้วนี้ นับวันแต่จะขยายออกไปตามระดับ
ของการพัฒนาประเทศ ซึ่งอาจพิจารณาได้จากงบประมาณของกระทรวงกลาโหมเพิ่มขึ้น
จาก ๑,๒๖๓.๘ ล้านบาท ในปี พ.ศ. ๒๕๐๓ เป็น ๔,๔๔๔.๓ ล้านบาท ในปี พ.ศ. ๒๕๑๓^{๕๑}
และโดยเฉพาะตั้งแต่สมัย จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นต้นมา กองทัพอากาศขยายใหญ่โต

^{๕๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๓๔

^{๕๐} Wilson, *op.cit.*, p. 190.

^{๕๑} สำนักงบประมาณ, งบประมาณเพื่อความก้าวหน้า ๒๕๑๓ โขงสังเขป. (พระนคร,
โรงพิมพ์สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๑๓)

ขึ้นมาก เนื่องจากได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาเพิ่มขึ้น
 ซึ่งมีผู้วิจารณ์ว่า การช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาที่มีจุดมุ่งเพื่อการขยายทางทหาร หรือระบบ
 ราชการ โอบางครั้งสามารถทำลายการพัฒนาการทางการเมืองได้^{๕๖} ถึงแม้มีการ
 สรรพเสวีดู จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ว่าเป็น "บิณฑกกองทัพยุคใหม่" จะเห็นได้ว่า
 ทหารในใจุญมีอิทธิพลในสังคมเพิ่มขึ้น เช่น การปฏิบัติการที่เรียกว่า " Civic
 Action" ทหารจึงไม่ไ้มีหน้าที่ในด้านการป้องกันประเทศโดยใจุญอย่างเต็มที่ แต่รับ
 การกิดเป็นสื่อหน้า (Change agent) ในการพัฒนาประเทศสาธาอื่น ๆ อีกด้วย และ
 โดยปกติกองทัพในฐานะ เป็นเครื่องมือในการรักษาเอกราชและอธิปไตยของประเศ
 คุ้มครองความปลอดภัยแก่ประชาชน กองทัพจึงต้องหันมาสำเนนนโยบายป้องกันตัวรวม ๆ
 กันนโยบายปราบปราม โ้ดแก่การพยายามเข้าถึงประชาชน ช่วยเหลือประชาชนและ
 ปฏิบัติการทางจิวริยา เชื้อชักจูงให้ประชาชนเลื่อมใส และร่วมมือสนับสนุนการปฏิบัติการ
 ทางทหาร เพื่อใ้การดำเนินงานของกองทัพมีประสิทธิภาพทุก ๆ ทาง.

^{๕๖} Joseph LaPalombara, and Myron Weiner, eds., Political Parties and Political Development (Princeton : Princeton University Press, 1966) p. 434.